

PAKARTOK IR ĮSIVERTINK

I. Vaikystės patirtys

I skyrius. Kokios vaikystės patirtys mus stiprina?

Peržvelk I skyriaus ir atlik užduotis.

1. Išrink tinkamus apsakymo požymius ir parašyk apibūdinimą.

Apsakymas – tai

.....

.....

Vaizduojama daug įvykių, ilgi gamtos aprašymai, prozos kūrinys, vienas įvykis, svarbūs faktai, nėra pasakotojo, nedidelės apimties, veikėjai ir įvykiai tikroviški, poezijos kūrinys, gausu stebuklingų daiktų, nedaug veikėjų, dažnai pasakojama pirmuoju asmeniu.

2. Perskaityk apsakymo ištrauką ir apibūdink pasakotoją.

Ėmiau paeiliui skaityti kepalus. Paskutinis buvo tešlinis žmogutis. Ties juo atsidūsėjau, užsimerkiau. Štai jis prieš mane staisosi ir juokiasi išsišiepęs, rankas į šonus įsirėmęs. Juokiasi bjaurybė ir mane vilioja: „Argi tu nepaglostysi mano pilvo ir nepalytėsi plonų blauzdų?“

Užsilipau ant suolo ir į jį dirstelėjau. Ant žmogučio nutūpė musė. Nubaidyti ją! Pakėliau ranką ir pamaži artinau. Pusiaukelėję musė pakilo ir nuzyzė. Taip, aš to nepastebėjau. Atsargiai palytėjau tešlinę akį ir staiga loštelėjau atgal. O gal kambary kas yra? Ne, dėkui Dievui! Dabar jau drąsiai abiem rankom brūkštelėjau žmogučiu per žandus. Kaip smagu, net dūšioj¹ šilta!

Antanas Vaičiulaitis. *Tešlinis žmogutis*.// *Vakaras sargo namely*. Čikaga, 1976. P. 45

- Nuspalvink žodžius, rodančius, kad tekstą pasakoja pasakotojas (pavyzdžiui: *aš, mes, man...*).
- Nuspręsk, koks yra ištraukos pasakotojas (objektyvus ar subjektyvus). Paaiškink, kodėl taip manai.

Ištraukos pasakotojas yra, nes

¹ **Dūšia** – siela, dvasia.

- Pirmame skyriuje skaitei apsakymus, kurių pasakotojas yra suaugęs žmogus, prisimenantis vaikystę, stebintis ir vertinantis vaikų poelgius. Šioje ištraukoje pasakotojas susitapatina su veikėju, pats yra įvykių dalyvis. Kaip keičiasi pasakotojo jausmai? Teiginius pagrįsk teksto žodžiais.

Vaikui sunku atsispirti norui paliesti žmogutį.

.....

Jis gudrauja, ieško pasiteisinimo

.....

Bijo, kad jį pastebės

.....

Džiaugiasi tuo, ko suaugusieji paprastai nepastebi

.....

3. Įsivaizduok, kad lankaisi Niūronyse, Jono Biliūno sodyboje. Ką papasakotum apie rašytojo vaikystę? Išplėsk glaustą planą teiginiais.

Remdamasis „Atradimų taku“ (p. 122–123) parašyk dar vieną plano dalį.

1. *Šeima:*

a)

b)

c)

2. *Istorinės aplinkybės:*

a)

b)

3. *Šuo Brisius:*

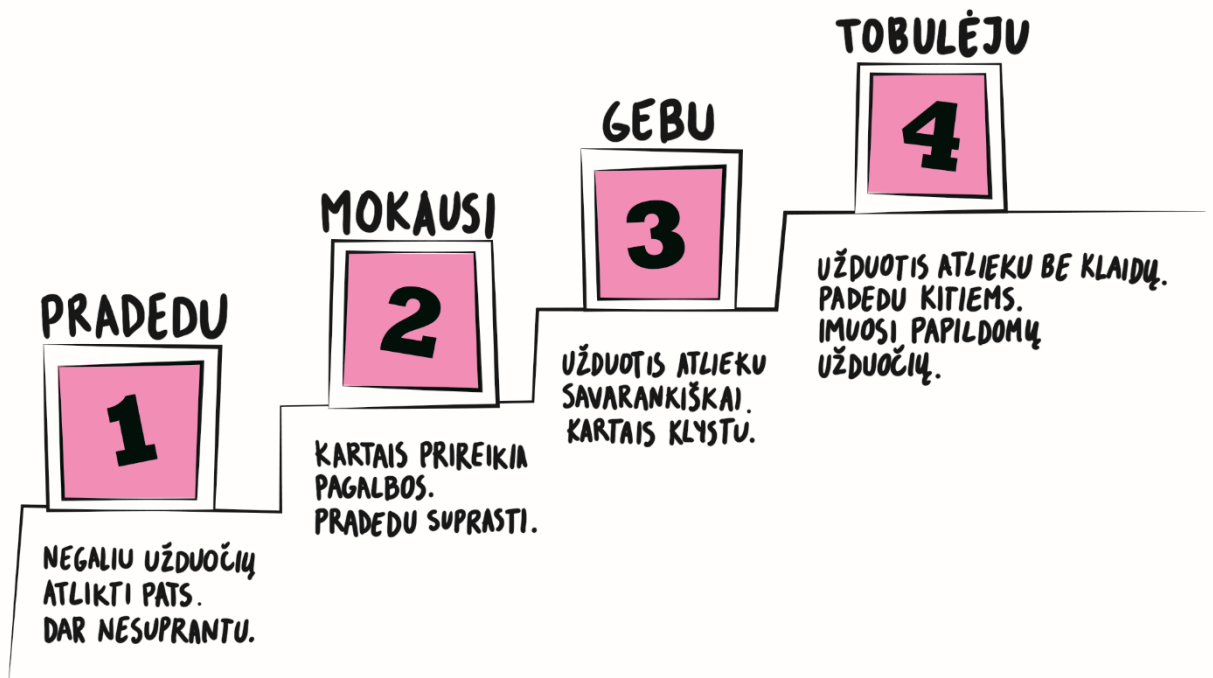
a)

b)

4.:

- a)
- b)

Atlikęs užduotis įsivertink.

PAKARTOK IR ĮSIVERTINK

I. Vaikystės patirtys

II skyrius. Kada jaučiamės saugūs?

Peržvelk II skyriaus , perskaityk eilėraščių ir atlik užduotis.

Juozas Erlickas

Mano piešinys

Nusipiešiu sau aš
Mėlynus namus
Ir tenai gyvensiu,
Kai man liūdna bus.

Debesys atplaukia
Sunkūs tartum plytos,
Aš nupiešiu saulę
Ir birželio rytą,

Aš nupiešiu sodą,
Obelį, gėles
Ir bičiulį, einantį
Aplankyti mane,

Nors už lango baisiai
Dideli pusnynai,
Sodo vidury mes
Obuolius sau skinam,

Jeigu namuos tu vienas,
Šalta, liūdna tau –

Ir tave nupiešiu, –
 Bus trise linksmiau...

Juozas Erlickas. *Aš moku augti*. Vilnius: Tyto alba, 2008. P.72

1. Perskaityk savo bendraamžio skaitymo dienoraštį. Įrašyk tinkamas literatūros sąvokas.

<p><i>Peržvelgęs Juozo Erlicko kūrinio formą supratau, kad tai..... . Jis parašytas, todėl skaitydamas turėsiu įsiklausyti į ritmingą, melodingą eilučių skambesį, jų pabaigos sąskambius – Eilutės yra vienodo ilgio, skyrybos ženklų nedaug – turbūt nebus jausminga. Paskutiniame yra keli brūkšniai ir daugtaškis – reikės skaityti lėčiau, įsiklausyti. Iš eilėraščio pavadinimo galima nuspėti jo Įdomu, kokias mintis, įspūdžius išsakys..... . Esu skaitęs kitą Juozo Erlicko eilėraštį „Aklas berniukas“. Jo buvo šviesi, džiugi. Tikiuosi, kad ir eilėraščio „Mano piešinys“ skatins džiaugtis ir grožėtis pasauliu.</i></p>	<p><i>pagrindinė mintis poeto eilėraštis eiliuota kalba eilėraščio žmogus intonacija posme eilučių nuotaika rimus temą</i></p>
--	--

2. Eilėraštyje kalbama apie du pasaulius – tikrovišką ir kuriamą piešinyje. Kokiomis detalėmis, spalvomis jie apibūdinami? Įrašyk lentelėje. Apibendrink: kokia kiekvieno pasaulio nuotaika?

Tikrovė

1 posmas:

2 posmas:

4 posmas:

Nuotaika

Piešinys

1 posmas:

2 posmas:

3 posmas:

Nuotaika

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Kas ir kam kalba eilėraščio pradžioje (pirmas posmas) ir eilėraščio pabaigoje (paskutinis posmas)? Palygink. Kaip pasikeičia eilėraščio žmogaus mintys? Kodėl?

Pirmame posme

.....

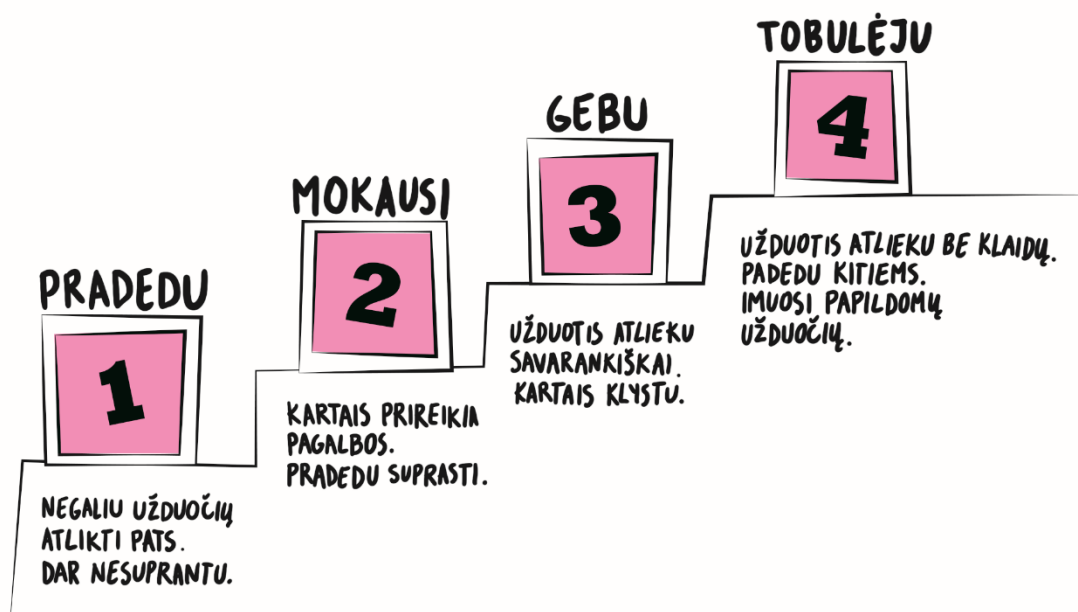
Paskutiniame posme

.....

Eilėraščio pabaigoje eilėraščio žmogus supranta, kad

.....

Atlikęs užduotis įsivertink.

PASIKARTOK IR ĮSIVERTINK

II. Kasdienė išmintis

I skyrius. Ką atskleidžia liaudies išmintis?

Peržvelk I skyriaus ir atlik užduotis.

1. Šalia smulkiosios tautosakos kūrinių parašyk jų žanrą, rodykle nurodyk kalbinės raiškos priemonę ir pabrauk ją kūrinyje.

Žalioj girioj dėdė gerą girą gėrė ir gyrė, kad labai gera gira.
<i>Kregždė sako:</i> Moterytės, moterytės, Prisikepėt kiaušinytės, - Gurkšt.
Nebūk kartus – išspjaus, nebūk saldus – nuris.
Ėjo ėjo Ir vietos neturėjo. (<i>Vėjas</i>)
Vaikšto kaip višta be vietos.

ĮASMENINIMAS

ANTONIMAI

PALYGINIMAS

EPITETAI

DEMINUTYVAI

2. Pabaik aiškinti patarlės ir mįslės reikšmę.

Akyse **šilkas**, už akių – **vilkas**.

perkeltinė
reikšmė

perkeltinė
reikšmė

Akyse , už akių

Dėl ko įspėja, ko moko patarlė?

Raudonas puodelis, baltas kamštelis.

Kodėl?

Kodėl?

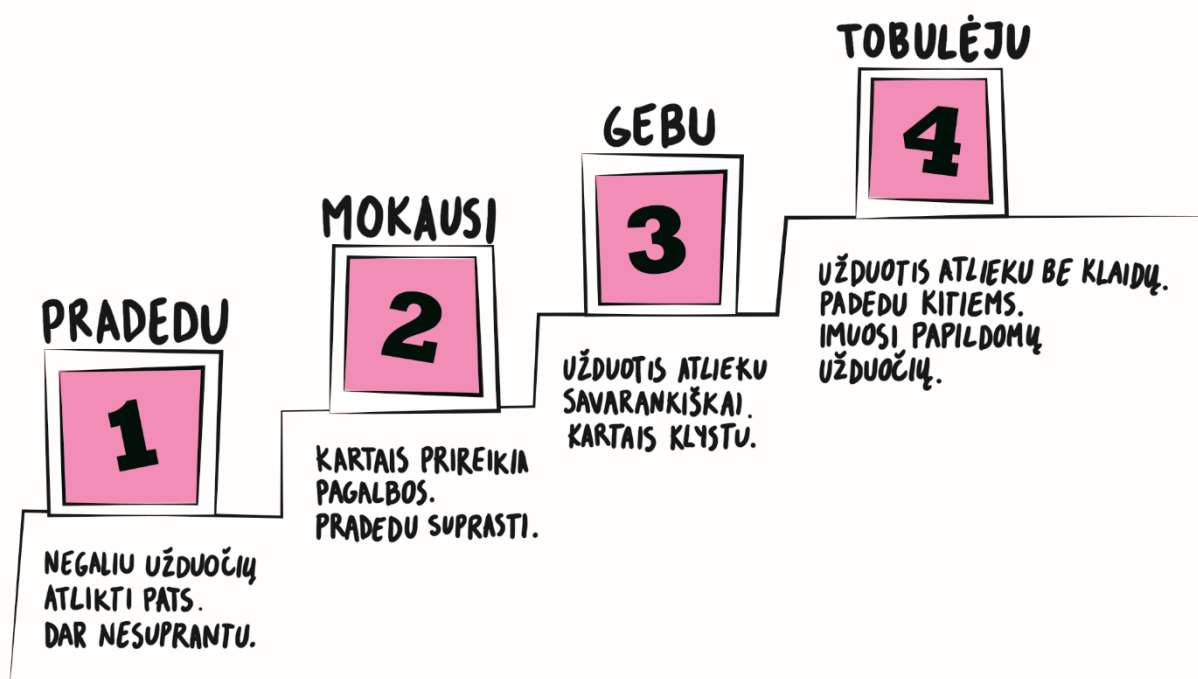

3. Paaiškink, kas pateiktuose tautosakos kūrinuose kelia juoką. Nurodyk tautosakos kūrinio žanrą.

	Atsakymas
Virė zuikiai kopūstus, Neįdėjo druskos. Ėjo vyrai paragaut Ir nupliko ūsus.
Sutinka kaip šuo su kate.

<p><i>Kieliukė, kaip parlekia, o randa ledą, tai šaukia:</i></p> <p>Paspirsiu ledą,</p> <p>Paspirsiu ledą</p> <p>Kaip niekį,</p> <p>Kaip niekį.</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
---	--

Atlikęs užduotis įsivertink.

PASIKARTOK IR ĮSIVERTINK

II. Kasdienė išmintis

II skyrius. Ko moko literatūra?

Peržvelk II skyriaus , perskaityk Sigito Gedos eilėraštį „Varna Petronėlė“ ir atlik užduotis.

Sigitas Geda

Varna Petronėlė

Varna Petronėlė

Anksti atsikėlė,

Nusivalė snapą,

Nusiskynė lapą,

Kar kar kar

Aš norėjau dar

Ko nors paragauti!

Reiktų sūrį gauti...

Maža ko norėtum!

Sūris – pasakėčioj.

Pabandyk ištraukti,

Reikia žiemos laukti,

Eiti į skaityklą,

Pasiimti knygą...

Kas moka skaityti,

Tam nereik skraidyti,

Nereik beržuos karkti,

Varnų vargo vargti.

1. Įrašyk praleistus žodžius (jie pateikiami paraštėje). Jei sakinyje reikia nurodyti kalbinės raiškos priemonės pavyzdį, rask jį Sigito Gedos eilėraštyje ir nurašyk.

Kadangi šis kūrinys parašytas kalba, jis vadinamas eilėraščiu, o jo kalbantysis –
Tekstas suskirstytas, ritmingas, eilučių pabaigos yra Eilėraštyje gausu kalbinės raiškos priemonių: galime rasti vaizdingą veiksmažodį („.....“), balsių ir priebalsių sąskambių („.....“), netikėtą epitetą („.....“), retorinių sušukimų („.....“),“). Kūrinio veikėjos varnos paveikslas yra, nes suprantame, kad turimas omenyje ne, o ne itin protingas Tačiau visas pasakojimas alegorinis, nes tikrai galima nueiti į ir skaityti knygas. Čia nerandame perkeltinės reikšmės. Eilėraštis baigiamas

surimuotos
paukštis
alegorinis
nėra
biblioteką
eiliuota
eilėraščio žmogumi
pasakotojas
prozos
žmogus
moralu
posmais

2. Pabaik sakinius savais žodžiais – parašyk pasakėčios ir eilėraščio moralus. Paskutiniame sakinyje išbrauk netinkamą variantą.

Pasakėčios moralas: reikia

Eilėraščio moralas: reikia.....

*Taigi abiejuose moraluose kalbama apie **gana panašius / visiškai skirtingus** dalykus.*

3. Remdamasis 1 ir 2 užduotimis ir teorine atlanka (žr. p. 96) schemeje palygink Sigito Gedos eilėraštį „Varna Petronėlė“ ir Ezopo pasakėčią „Lapė ir varna“. Įrašyk į sakinį trūkstantus žodžius ir suformuluok išvadą.

Taiigi eilėraštis ir pasakėčia yra, nes.....

.....

Atlikę užduotis įsivertink.

